

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hatenkint kétszer: csülörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közegek, községi előjárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tanítók, köznevelési és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adjunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyit-tér so a 1. K. Djjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám

A kormány kapkodása.

Irta: **Kossuth Ferenc.**

Mindenki tudja, hogy a koalíciót a bankkérdés robbantotta szét. E kérdés volt a koalíciós kormány lemondásának oka. Ez volt előtérben legalább látszólag (mert tényleg a pénz és a hatalmi erőszak voltak előtérben) az utolsó választásoknál. E választások a kormánynak és pártjának nagy többséget adtak. Az egész nemzet több hónapokig teljes lethargiában volt. A kormánynak bőven volt oka, de bőven volt módja és ideje is jó előre megállapodni a közös bankkal s az osztrák kormánnyal a bankszabadalomnak általa és a tényezők által egyenlő mérvben óhajtott megújítására nézve. Mindennek dacára 1911. január 1-ére a bankszabadalom nem lesz megújítva.

E tény, mely példátlan a maga nemében, egyáltalán nem tűnethet föl előnyös színezetben sem a kormány-előrelátását, sem cselekvési képességét, sem arra való erejét, hogy megküzdjön az esetleges nehézségekkel, de még akaratának komolyságát sem, mert alig lehet feltételezni, hogy ily módon hagyta volna körmére égni az időt, ha egyáltalán komolyan törődött volna azzal, hogy a bankkérdés kellő időben, az általa óhajtott módon megoldva legyen.

Oly bekötött szemmel menni neki a bank-ex-lexnek, mint a hogy ezt a kormány tette, lélektanilag érdekes látványt képezhet ugyan, de csak a nem érdekelt szemlélők számára. Mi magyarok azonban nagyon is érdekeltek szemlélők vagyunk és midőn egy ilyen fontos kérdés megoldását a törvény időhöz köti, elvárhatnók, hogy a kormány olyképpen számoljon a jól ismert akadályokkal, hogy a törvényes időn belül, az ellenzéki pártok eilenállása dacára, tehát teljes leszerelése nélkül, bizonyosan kész legyen.

Annak a kormánynak, mely a vele szemben ülő pártokat pénzzel és erőszakkal verte le, e pártok előzékeny leszerelésére számítás nem lehet. Különösen nem, amidőn a két legnagyobb párt sarkalatos elvi kérdéséről van szó, amelyben hogy helyt álljon, e két legnagyobb ellenzéki pártnak erkölcsi kötelessége.

És ime most expediensekről álmodozik a kormány. Lukács

László hír szerint megörült annak, hogy a bécsi reichsrath határozati javaslattal döntötte el a bankszabadalomnak hat hétre való meghosszabbítását.

Lukács László örömeinek én nem hiszek, mert ő sokkal jártasabb a magyar közjogban, semhogy ne tudná épen oly jól, mint mi, hogy e fix lejáráthoz kötött törvényt csak törvénytörvénnyel lehet nálunk meghosszabbítani; határozati javaslattal pedig nem.

Azt nem vizsgálom, hogy Ausztriában tulajdonképpen mit lehet és mit nem lehet csinálni; minden ügyben, amely közös Magyarországgal, Ausztria magatartása az utóbbi időkben úgy is oly ellenséges velünk szemben, mintha csak azt vállalta volna magára, hogy bebizonyítsa, hogy a közösügyes rendszer fenntartása képtelenség. Adjon Isten e törekvésének sikert!

A bankszabadalmi törvény tárgyalásánál is egy durva alsó-ausztriai képviselőnek egyetlen érve abból állt, hogy az új bankszabadalom Ausztriának azért kell, mert a szélső magyaroknak nem kell.

Most is a törvénytörvénnyel javaslatot, mely kimutatja, hogy mily gyenge fogalommal bírnak Ausztriában a törvények erejéről, Magyarország egyik ismert ellensége, báró Morsey terjesztette elő.

Ők jól tudják Ausztriában, hogy a bankszabadalmat és az érmeszerződést egyenlő törvények intézték el náluk és Magyarországon.

A legegyszerűbb józan ész azt mondaná, hogy ha expediensre van szükség a két kormány előrelátásának hiánya folytán, ezt az expedienst a két kormánynak együttesen kellett volna megállapítania, nehogy Ausztriában egy módon, minálunk pedig egy más módon kerültessek el az ex-lex.

De mikor a lengyelek azokért a kanális-kérdésekért buktatták meg a Bienerth-kormányt, amelyek oly kevésbé voltak a legközelebbi időkhez kötve, hogy már Körber ideje óta fenállnak, az osztrák kormánynak (látván helyzetét) kötelessége lett volna érintkezni a magyar kormánnyal.

A legkisebb gondja is nagyobb volt azonban ennél és a magyar miniszter, szokás szerint, Bécsbe fáradva elbámult, hogy ime, e magyarfaló Morsey már végzett a dologgal, kurtán ugyan, de furesán.

Mi nálunk most hogy áll a dolog?

A bankjavaslatot érdemben nem fogadjuk el; még kevésbé fogadjuk el azt, ami pótolná. E pótlás megszavazható lenne, ép úgy megszavazható lenne az alapjavaslat a szabadalom lejárása előtt.

Tegyük hozzá, hogy nálunk a pótló törvényjavaslatot bizottsághoz kellene előbb utasítani, a bizottságnak ezt tárgyalnia és erről jelentést tennie kellene; a képviselőházi tárgyalás pedig a jelentés után csak három nappal lenne kezdhető: egészen világos tehát, hogy a pótlójavaslattal még inkább kifogytak az időből, mint magukkal a lényeges tartalmazó törvényjavaslatokkal.

Bekövetkezik a bank-ex-lex és vele egy érdekes helyzet. Minthogy a bank jegyei készízetésre szólnak, az a törvény pedig, mely a bankot jegyei beváltásának kötelezettsége alól felmentette, 1910. december 31-én hatályát veszti: az a sajtóságos eset fog előállni, hogy a bank január 1-től kezdve addig, míg egy új törvény jegyei beváltásának kötelezettsége alól ismét fel nem menti, készízető bankká lesz kénytelen lenni.

Furcsa módja lesz ez a készízetések felvételének.

„No ez jól bemutatkozott.”

Választási emlékek a székelvkereszturi járásból.

A „Székelykeresztur” című lap-társunkból olvassuk a következő épületes sorokat:

„Nem országgyűlési, hanem csak vármegyei képviselő-választásról van szó s az újdonsült főszolgabíró határoz (?) befolyását már is fitogtatni akarja. Tekintélyének egész súlyával (igaz, hogy nem volt valami nehéz) nehezedett rá különösen a kobátfalvi kerületre, hogy ott az alispán kegyeltjét, Menyhárt Andrást diadalhoz juttassa. A választás 10-én volt; 9-én pedig Pálffy Jenő főszolgabíró folytonosan a választó községekben szaladgált, kapicitált és még azt is megtette, hogy a választókat a község házához formális gyűlésre hívta össze. Itt azonban már a gyűlést nem az összehívó főszolgabíró tartotta meg, hanem lapunk felelős szerkesztője. Ugyanis Osváth Árpád is künn volt a kerületben s amint meghallotta, hogy Siménfalván gyűlést hívott egybe a főszolgabíró, azonnal Siménfalvára hajtatott, hogy ott a

korteskedést ellensúlyozza. A gyűlésen még a főszolgabíró előtt megjelent s mikorra ez megérkezett, már szervezett ellenzékre akadt. Amint belépett a gyűlésterembe a főszolgabíró, azonnal felszólította Osváth Árpádot a távozásra, mert — úgy mond — zártkörű értekezletet akar tartani. Osváth Árpád azonban nem volt hajlandó eltávozni, még a esendőrrel való fenyegetés dacára sem s heves szóváltás után a főszolgabíró volt kénytelen a gyűlésről távozni minden tevékenység nélkül, megfenyegetve a jelenvolt választókat, hogy ez feljegyeztetik a fekete táblára. A főszolgabírói tekintély az intelligens siménfalvi közönség előtt nem imponált, jöllehet a főszolgabíró toporékoló dühében erre mellvére érelyesen hivatkozott. A siménfalviak azzal a megjegyzéssel távoztak: „No ez jól bemutatkozott!”

Ugyanezt az esetet aposztrofálva nevezett lap-társunk szerkesztői üzenetek rovatában közölt verse is, a mely így szól:

Memőke, memőke, ripityőke,
Szerelmes vagyok egy esperesbe,
Megválasztatom én őtet
Megyei képviselőnek
Fütyörészve,
Memőke, memőke, ripityőke.

Memőke, memőke, ripityőke,
Kimegyek Siménfalva községbe,
Tartok ottan kortes-gyűlést,
Nem kell nekem arra ügyvéd,
Még jeltől se,
Memőke, memőke, ripityőke.

Memőke, memőke, ripityőke,
Beszorultam ide a ketreche,
Ugrándozom, pattogok itt,
De rám senki sem hederít,
A bíró se
Memőke, memőke, ripityőke.

Memőke, memőke, ripityőke,
Nem hivlak többé értekezletre,
Nem hallgattok a szavamra,
Felirom ezt a táblára
Feketére
Memőke, memőke, ripityőke.

A siménfalviakat le kell szállítsuk az elsőség szekeréről. Nem nálunk mutatkozott be először ugyanis a főúr, hanem Nagyalambfalván, hol furcsa kis jegyzőválasztás történt annak idején. Erről pedig vettük az alábbi részletes leírást:

A nagyalambfalvai körjegyző-választás.

A székelvkereszturi járás nyugdíjazott főszolgabíróját, Gálffy Kálmánt tudvalevőleg a nagyalambfalvai körjegyző-választásnál elkövetett szabálytalanságokért a belügyminiszter Gróf Haller főispán téves és a valóságnak meg nem felelő információja alapján, a fegyelmi keresetet megelőző vizsgálat elrendelésével, állásától felfüggesztette.

A vizsgálat keresztülvitele után kitűnt, hogy Gálffy főszolgabíró a

jegyzőválasztást szabályszerűen, részrehajlás nélkül, igazságosan vitte keresztül. Legfennebb abban hibáztattott, hogy László György eddigi jegyzőt, ki három éven keresztül a jegyzői teendőket kifogástalanul végezte, a jelöltek sorába szintén felvette. Ezt azonban sokakkal együtt a vármegye tisztí főügyésze sem találta hibának s az ügyészi indítványban, kellő indokolással a fegyelmi aobanhagyását javasolta.

Az ügyészi indítvány miatt azonban annyira dühbe borult a nemes gróf, hogy kijelentette: vagy neki, vagy pedig Gálffynak távoznia kell.

Természetesen a főszolgabíró — ismerve a Gróf megelőző főispán korában elkövetett gyönyörű eljárásait (Br. Gammora Oszkár, Ugron János, Gróf László Ádám stb. itteni ügyeket — inkább ő távozott nyugdíjba: Kobátfalvára.

Hagyjuk azonban Gálffy pihenni és lássuk, miképpen töltötte be a László György lemondása folytán megüresedett nagyalambfalvai körjegyzői állást Dr Pálffy Jenő, ekkor még h. főszolgabíró!

Érdekes megtudni, hogy a járás leendő főszolgabíróját miképpen választott? Hogyan tette le a Haller-féle választási vizsgát?

Pálffy Jenő h. főszolgabíró a választás előtt pár nappal, kijárt Nagyalambfalvára.

Néhány képviselő-testületi tag felkérte volt Beke Albert községi képviselő, állami igazgató-tanítót, hogy a h. főszolgabíró előtt tolmácsolja azon óhajt, miképp Bartos és Marosi pályázó jegyzőknek lennének nagy pártjuk a választók között és kérné fel a h. főszolgabírót ezeknek kandidálására. Ezek mellett aztán még a legjobbakat kandidálja, de semmi esetre se kandidáljon rovott multu és jegyzőségükből elcsapott embereket.

Beke Albert a képviselő-testület ezen óhajtását tolmácsolta is a h. főszolgabíró előtt, de Pálffy Jenő kijelentette, hogy ő Godra Mihályt akarja jegyzőnek.

Beke Albert válasza erre az volt: „Nekünk holmi Godra-féle embereket egyáltalán ne tukmáljon a nyakunkra.”

E fölött Pálffy és Beke között heves összeszólalkozás támadt, a melynek folyamán annyira dühbe jött Pálffy Jenő, hogy Száva Mihály tanítót elküldötte, hogy neki azonnal kovertát és levélpapírost hozzon, hogy Beke Albertet a főispánnak jelentse fel makacs ellenállásáért.

Erre tanuk: Száva Mihály és Szaniszló Áron.

A következő napon Beke Albert táviratot kapott a kir. tanfelügyelőtől, hogy azonnal jelentkezék kihallgatásra. A táviratot Beke Albert mutatta Petre Lajos, Szaniszló Áron, Száva Mihály és László Györgynek.

Székelyudvarhelyt, a kir. tanfelügyelőnél kihallgatásra megjelent Bekét a főispánhoz utasították.

Hogy mi történt a főispán és Beke között, arról csak annyiban nyilatkozott Beke Albert többek — így Szaniszló Áron, Petre Lajos és László György — előtt, hogy a főispán őt szóhoz sem engedte jutni, hanem elrendelte, hogy mindent elkövessen, hogy az választassék nagyalambfalvai körjegyzővé, akit Pálffy Jenő h. főszolgabíró akar.

Beke Albertnek Nagyalambfalván birtoka van, a melynek jövedelméből tartja fenn terhes családját és fizetgeti adósságait. Nagy pénzügyi és anyagi zavarai támadnának, ha Nagyalambfalváról birtokától távolra helyeznék.

Beke Albert tehát a legnagyobb mérvben hivatalosan befolyásolható politikai magatartásában.

Beke Albert a kihallgatás utáni napon, vagyis a választás napján, mintha kicserélték volna, a legdühösebben dolgozott Godra Mihály mellett.

De hát ezt a választók egyrésze megmosolyogta, másrésze pedig gúnyolódott felette.

Megjelent azonban reggel 7 órakor Pálffy Jenő h. főszolgabíró is Nagyalambfalván és elkezdett korteskedni Godra mellett.

Eljárt és korteskedett: Kádár Dénes ref. lelkész és atyja Kádár Lajos lakására, Nagy Lajos képviselőnek lakására. Onnan Nagy Lajos lekísérte Ganea János képviselő, gör. kel. paphoz. Korteskedett Kányádi Miklós törvh. bizottsági tag, községi képviselőnél is, kinek kapuja előtt fél óránál hosszabb ideig állott a kocsija.

Nagyalambfalváról átment Kisgalambfalvára. Ott a befolyásos emberekhez szintén elment és Godra mellett korteskedett és pedig a következő képviselőtestületi tagoknál: Jakab Albert ref. lelkész, Paál Sándor állami tanító és Felszegi Farkasnál.

Megjegyzem, hogy Székelykeresztúrról Godra részére korteskedés végett kiküldötte Dr Lengyel Árpád körorvost és Jakabházi Gábor székelykeresztúri főjegyzőt is.

Ezzel, mint aki dolgát jól végezte, hazament Székelykeresztúrra.

Délután 3 órakor pedig megjelent Nagyalambfalván a választás megajtására. De dacára korteskedéseinek, azt kellett tapasztalnia, hogy a Godra Mihály pártja alig áll néhány preszionált emberből.

Csinált tehát egy fufangos kandidációt. Kandidálta első sorban Godra Mihályt, aztán Zeyk Jánost, Stein Vilmost és Szász Ferencet.

Ezek közül Szász Ferenc, ki mint etédi jegyző, többször volt felfüggesztve s ki jelen volt, nyomban vissza is lépett, még mielőtt a választási eljárás kezdetét vette volna.

A képviselőtestületek egyetemében óriási volt a meglepődés és zugolódás. A mi érthető is. Godra Mihály, mint solymosi jegyző állásából elmozdított. Szentmártonba fegyelmileg hivatalát vesztette és így a képviselő-testület előtt úgy állott, mint aki megrótt egyén. Zeyk Jánosról szintén tudták, hogy a csókfalvi jegyzőségéből fegyelmileg elcsapták.

Még a legtöbbet erő lett volna Stein Vilmos, de ismeretes a székely nép irtózása a zsidó közigazgatási tisztviselőtől. Elég tehernek tartja, ha a korcsmárosa zsidó, egy cseppet sem kívánja, hogy a jegyzője is zsidó legyen. Ez előítélet, s talán fajgyűlölet is, de hát így van.

A sok ügyes, tehetséges és érdemes pályázó közül a jelölő elnök kiválasztotta a legeslegrosszabbakat, tehát érthető volt a képviselőtestületek felháborodása.

Erre egyik képviselő-testületi tag: Ganea János tolmácsolva Pálffy h. főszolgabíró előtt a képviselőtestületi közületlen voltát ily jelölésre, kérte, hogy a gyűlést függeszse fel 5 percre, hogy a képviselőtestületi tagok tanácskozhassanak és így a jelöltek közül a mégis kevésbé terheltet választthassák. Pálffy h. főszolgabíró a tanácskozást nem elengedte, de a gyűlést nem függesztette fel.

A képviselők jóhiszeműleg kivonultak a terem elé tanácskozásra és csak 5—6 képviselő maradt bent. A képviselők künn már majdnem meg egyezésre jutottak a Stein személyében, amikor bent a teremben felállott Beke Albert és Godra Mihályt kiküldötte jegyzőnek és Pálffy Jenő nagy sietve Godra Mihályt kijelentette „egyhangulag” megválasztott jegyzőnek.

Mire a kint tanácskozó képviselők a terembe bejöttek, akkorra már megtörtént az enunciació.

Az ily eljárás a diplomáciában államcsíny, közönséges nyelven pedig becsapás, kijátszás.

Azután Pálffy Jenő h. főszolgabíró ur néhány képviselőtestületi taggal és pár hallgató-közönségbeli egyénnel bevonult a szomszéd korcsma helyiségébe és öröme a győzelemnek, fizetett vagy 15 liter bort és vizet áldomásképpen; egy-szersmint a következő szövegű táviratot adta fel:

„Dr Hegymegi főispáni titkár urnak

Székelyudvarhely.

Javaslatára Godra.

Pálffy.”

Az áldomás megívása és kifizetése után a fő ur kocsira ült és elhajtatott, a választók pedig összevesztek.

Az áldomást a Feleki Mártonnak Godra által kortes célokra adott pénzből Bálint Lajos k. bíró ki akarta fizetni, de Pálffy Jenő nem engedte — fizetett ő!

A választást határidő előtt többen megfélebezték, még pedig egyik felebbezésben Pálffy Jenő ellen a felebbező fegyelmi eljárás megindítását is kérte a választáson való korteskedés miatt.

Beke Albertnek Pálffy Jenő ígéretet tett, hogy kinevezeti faiskola felügyelőnek (a hivatalában történt, hallotta az egész személyzet). Bizonyára nem a jó régi barátság volt ennek oka, hanem az, hogy Beke Albert volt az a bátor férfi, a ki Godra Mihályt ki merte egyedül jegyzőnek kiáltani. Ugyancsak Beke Albert bizatott meg, hogy a felebbezőket felebbezésük visszavonására bírja.

Beke Albert valami uton-módon Feleki Farkas és Feleki Jánostól ki is eszközölte a visszavonást.

A többi felebbezők közül Szigyártó Miklóst és Szaniszló Áront csak több izbeni kapacitáció és hízegések árán „Kedves Szaniszló Uram!”, „Édes Szigyártó Uram”-szerű mézes-mázos beszédek árán tudta rávenni a felebbezés visszavonására.

Jakab Ábrahámot pedig Godra Mihály irodájába hivatta és ott azzal ijesztgetve őt, hogy 1700 koronányi illetéke miatt ellene végrehajtást indít, kapacitálta a felebbezés visszavonására.

Gyönyörű választási eljárás. Ez a nagy férfi igazán megérdemelte a főszolgabírói állást. Nagyszerűen bemutatkozott és fényesen letette az erőszakossághoz méltó vizsgát... Argus.

A dohányzás és a szellemi munka.

Orvosok, tanárok már sokszor elmondották nézetüket a dohányzásról. Két nagy tábor van; az egyik azt mondja hogy a dohányzás ártalmas, a másik azt vitatja, hogy nem. Az igazság, hogy melyik oldalon van, ez ma épen olyan kérdéses mint volt azelőtt. Egy francia újságnak támadt az az ötlete, hogy megkérdezi az írókat, mi a véleményük a dohányzásról. A következő válaszokat kapta:

Maurice Donnay így ír: Azelőtt naponként öt-hat szivart elszívtam és persze lenyeltem a füstöt. Most már nem dohányozok annyit és érzem a hasznát: akkor és annyit dolgozom, amennyit akarok. De egyelőre még győzelemről nem beszélhetek. Bár már hat hete hogy nem dohányozom; de azelőtt két évvel is voltam már ennyire, aztán mégis csak ismét dohányozni kezdtem. Talán most jobban sikerül.

Alfred Capus szeretne leszokni a szivarozásról, de nem tud. Így panaszkodik: Cigaretta szivok, de semmi élvezetet se nyújt, tehát bolondság. Szeretnék tehát erről a bolondságról leszokni annál is inkább, mert a dohány rossz munkatárs. Látszólag izgat a munkára, de ez nem igaz. És ha az ember kezdetben azért dohányzik, hogy dolgozhasson, később meg azért dolgozik, hogy dohányozhasson.

Georges Feydeau, a híres bohózatíró, így ír: Sokat dohányoztam, most semmit se szivok. Arra a tapasztalatra jutottam, hogy a dohányzás gyengítette az emlékező tehetségemet. Sőt annyira meggyengítette, hogy már nem is emlékszem: jót tett-e a dohányzás vagy nem.

Paul Marguerite, a Rosny testvérek, Massenet, a jeles komponista nem dohányoznak. Ellenben Leo Claretie, a jeles író és színházigazgató ezt mondja: Én cigaretta szivok. Miért? nem tudom. Nem élvezetből. Csak hogy bizonyos szüneteket kitöltsek. A cigaretta nekem az, ami a nőnek a legyező vagy egy horgolás.

Croisset, a kiváló szinpadíró, ezt válaszolta a felvetett kérdésre:

— Dohányozok-e? Sokat. Jót tesz-e? Még nem tartottam szükségesnek kutatni.

Henri Bernstein már határozottabban síkra száll a dohányzás mellett.

— Csak akkor dohányozom, ha dolgozom. A dohányzás izgat, munkára serkent. Hogy ez ártalmas-e nem tudom.

Sascha Guitri, a jeles művész és író, ezt válaszolta:

— Hogy megtudjam, vajjon a dohányzás árt-e nekem vagy használ, meg kellene erről győződnöm. De akkor egy időre le kellene mondanom a dohányzásról. Ezt pedig nem teszem.

Alexandre Bisson így nyilatkozik: — Én néha-néha abbahagyom a dohányzást csak azért, hogy annál

Ez a jobban élvezzem, ha ismét dohányozni kezdek...

Ilyen válaszokat küldtek a francia írók a lapnak. A válaszok elég ötletesek, szellemesek, de azért a kérdés, hogy a dohányzás hasznos-e vagy ártalmas, továbbra is kérdés marad. Ezek a válaszok sem döntenek el.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a főispáni besugók utóbbi időben fényes eredményekkel nem dicsekedhetnek;

mondják, hogy az alattomos, piszkos rágalmak némelyeknél nem divatosak;

mondják, hogy kedves laptársunk a héten epe-ömlésben nem fetrengett;

mondják, hogy a kányádi bíróválasztást bizonytalan időre nem napolták el;

mondják, hogy a tegnapi országos vásáron egyetlen zsebmetesző sem tisztelgett;

mondják, hogy laptársunk irigységtől mentes, emberséges hangot is képes velünk szemben használni.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter a székelyudvarhelyi munkásbiztosítási választott bíróság elnökének Csánády Zsolt járásbíró helyettes elnökének Graffius Károly törvényszéki bírót nevezte ki újabb három évi időtartamra.

— **Községi állatorvos választása.** Felmért esetben kifolyóan eljelenlőségű határozatban mondotta ki a közigazgatási bíróság, hogy a községi állatorvos az előjáróság tagja. Községi állatorvossá tehát csak 24 éves és nagykorú honpolgár választható meg. (355—910.)

— **Mesterséges kövek.** Különböző anyagoknak porra zúzása, keverése és mintákba sajtolása által az építőkövek pótlására alkalmas kövek állíthatók elő. Az erre a célra használni szokott minták vagy fából valók, vagy a talajba mélyítettnek, mely esetben ezek falait finom agyag mázzal vonják be. Tulságos gyors szárítás kerülendő, hanem lehetőleg a levegőn szárítani és a készletterméket az elkészülés után két-három héttel felhasználni. A felület keménységet (nátrium-szilikát) üvegbevonattal lehet szárítani. Ime egy gyakrabban használt összetétel, mesterseges kövek gyártása céljából: homok 17 térfogatrészt, oltott mész két térfogatrészt, durva karchomok két térfogatrészt, finom homok öt térfogatrészt.

— **Veszélyes üzemű ipari munka.** Bármely veszélyes üzemű ipari munkánál az összes alkalmazottaknak, de főként a felügyelettel megbízott és vezető egyéneknek a dolog természetéből folyóan elsőrendű kötelességük, a megszokás hatása alatt könnyen ellankadó óvatosság ébren tartására állandóan és a legnagyobb gondossággal ügyelni s az elővigyázati intézkedések betartását minden részről előzékenységgel és példaadással is biztosítani. (Curia 910. okt. 26. 6674—910.)

— **Nyelvünk gazdagsága.** Antialkoholizmus ide-oda: a magyar ember

nem vetette meg soha a jó pohár bort; nem is igen fogja egyhamar. Viszont az is igaz, hogy való természetével nem egyezik meg az iszákosság. Ki nem állhatja azokat a borcsiszárokat, kik eltivornyáznak éjjeleken át. Ilyenkor persze eláznak alaposan, nem hogy abbahagynák a korhelykedést, mikor már bekapott a magyar, be van csipve s amugy istenigazában beszopott, no akkor már be van biztosítva s nem is sértés. ha azt mondjuk rá, hogy leitta, magát a sárga földig. Ilyenkor aztán megszűnik józan életmódja hiszen borközi állásban van. Azt se nézi, mit iszik tovább. Mindegy neki: vad-víz (pálinka), németbor (sör) vagy számláré (savanyuvíz) van a pohárban: csak ürítgeti a poharat, öblögeti a torkát s olyan jót húz a kancsóból, hogy néhai való Heribard barát szinte kacag belé a tulvilágról, a szentgaleai megdicsőültek közt. Ha megkérdezed tőle, hogy mit is ivott hát, tréfával felel. Azt mondja, nem is alkohol volt az, hanem becsorgató, kurucvíz, brogyi, szájboszantó, torokkenő. Még jó, hogy így nem felel: három emberes, rabvalató, bieskanitogató volt biz' az. Ha aztán megpirongatja otthon az aszszony a világ legjámorabb képével bizonykodik: „Nem ittam én, csak-hogy éppen mélyen néztem a kancsoba.”

— **Igás és kézi közmunka.** Felmért esetben kifolyólag a kereskedelmi miniszterium 67666—1910. sz. rendeletében kimondotta, hogy a közutakról és vámokról szóló 1890. t. c. 49. §-a értelmében a községi közmunka kivételével első sorban a vonóállatok képezik, miből következnek, hogy ha valamelyik vonóállat tulajdonosa vonóállatai után már igás községi közmunkával megrovatik, ezen felül kézi közmunkával meg nem róható.

— **Mennyi csodagyermek** szerez örömet szüleinek! Bizony különös is az, hogy némelykor pöttömnyi apró emberkék zenei vagy egyéni ügyességükben túlhaladják az idősebbeket. A Kis Pajtás 16 ik száma három ilyen rendkívüli jelenséget mutat be. No de nem csak ez van ám ebben a kedves, -csinos lapban. Egy gyönyörű karácsonyi elbeszélés, vers, karácsonyi népszokások, valami a vak varjucskáról, a vizen járó bicikliről, az alligátor fotografálásról, aztán két érdekes elbeszélés mulattató, fejtörő stb., stb. Ugy mondhatnám, hemzseg az érdekesebbnél érdekesebb közleményektől. Valóságos riadalom támad a gyermekek között, ha a Kis Pajtás hetenkint beköszönt. Itt is az ideje, hogy minden szülő, ki gyermekének karácsonyra örömet akar szerezni megrendelje ezen tanulságos gyermeklapot. Hat korona egész iskolai évre. Csupa kép, érdekes kép. Tessék csak mutatványszámot kérni és megrendelni. Cim: „Kis Pajtás” Budapest VII., Thököly-ut 16. Ne tessék elfeledni! Irjon még ma Csöppike Csánika szerkesztőnek.

— **Kifejlődött szokás, mint mentőkörülmény.** Egy szakma-munka végzésénél kifejlődött szokásra, mint mentőkörülményre csak akkor lehet sikerrel hivatkozni, ha a szokással a kellő gondosság is jár, amelyet a ferde irányban kifejlődött gyakorlat

nem pótolhat. (Curia 910. okt. 19. 6514—910.)

— **Állatvédelem telen.** Gondoskodjunk elsősorban munkás állataink s ezek között kivált lovaink védelméről. Patkoltassuk a téli sikos utra éles sarku patkókkal. Jeges ut, havazás esetén, kisebbítsük a rakományt. Minden tulterhelés, állatkinzás s ez az 1879. évi 40-ik törvény-cikk 86-ik §-a alapján 8 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtható. Ne hagyjuk munkás állatainkat a hidegben betakaratlanul hosszasanban vesztgetelni, hanem munka után igyekezzünk velük az istállóba. Hűségess házőrzőinket, a láncos kutyákat is vegyük védelmünkbe. Tata-rozzuk ki télire ólját, hogy szél, hő ne járassa át a benn meg üződő állatot, almozzunk jól benne s védjük meg lehetőleg kívül is a hidegtől, szalma borítékkal. Segítsünk a téli fagyos világban, a hóval borított területeken eleséshöz alig jutó madarakon is, állítsunk fel számukra védett helyen etető asztalkákat s lássuk el azokat valamely oly ocsó, keverék eleséggel, amelyben minden ott megforduló madár-faj fellelheti a neki alkalmas ételt. Jó e célra a rosta-alj gabona, keverve olajt tartalmazó magvakkal, asztalról lekerült hulladékokkal, hus-, szalonna-, zsir-, faggyu darabkákkal. Végre, ha állatkinzásnak vagyunk tanúi, lépünk közbe s kerjük a kihágót emberséges viselkedésre, amellyel védtelen, panaszkodni nem tudó állatainkkal, mint szinten érző lényekkel szemben is tartozunk.

— **Névjegyek.** Tekintettel a közelgő karácsoni és új-évi névjegy szükségletre, lapunk könyvnyomtató intézete a szebbnél-szebb névjegyek nyomtatását már megkezdte. Rendeléseket naponkint elfogad. A szétküldés hetenként kétszer: kedden és pénteken történik. Ezután hívjuk fel a n. é. közönség szíves figyelmét a dúsválasztéku divatos névjegyekre és kérjük, hogy szükségletét minél előbb megrendelni méltóztatassék, nehogy az ilyenkor beállani szokott munkatorlódás miatt, esetleges hátránya legyen.

— **A hátralékok mielőbbi kiegyenlítését kéri a lap kiadóhivatala.**

A kukorica-üszögről.

Vidékünk egy igen helytelen szokására kell rámutassunk, midőn a kukorica fosztás kedvelt multságára gondolunk. (Ez ugyan későinek látszik, de a veszedelem változatos alakja miatt soha sem lehet időszertlenül!)

Különösen mindkét nembeli ifjúság kedvelt szórakozása az esténkénti kukorica fosztogatás, ahol vídamság és jó időöltés örve alatt a legtöbb esetben a gazdára nézve egy igen káros, sőt veszedelmes gombának a kukorica üszög gombája terjesztésének szolgálatába szegődnek.

Hogy is történik a dolog? Hát csak úgy, hogy ha a gazda nem elegendő ügyel a vigadozás közben, a kukorica csövek közt előfordul egy pár üszög megfertőzteti az egész

kukoricáját, a mely aztán mérges hatásánál fogva a vele tartott hizókat szépen kipusztíthatja. (Ezért csodálkoznak aztán egy-egy disznónak hirtelen kimulásán!) E mellett pedig az ilyen vetőmag a jövő évi termés eredményét nagyon is kockáztossá teheti.

A fosztás alkalmával az egymás bemázolására és bekenésére használt korom tulajdonképp egy veszedelmes gombának, a kukorica üszög gombának (*Ustilago maydis*) a spórai.

Ezen spórák sötét fekete barnák, szabálytalan gömbalakuak és 1 mm. átmérőnél százszorosán kisebbek. Ha ezek jövő évben akár a maggal, akár bármilyen más módon is a földbe jutnak, csirázásnak indulnak és a kikelt növényre jutva, azon kisebb-nagyobb szürkés fehér színű, szabálytalan csomókat alkotnak. Ezek eleinte kocsonyaszerű belsejűek; de későbbben fekete színű porrá, egy spóra tömeggé alakulnak át.

A spórák megérése alkalmával a daganatok felszakadnak és a por elszáll. Ilyen por rengeteg sok van egy daganatban s hogy mennyire szapora, mutatja az is, hogy egyetlen spóra a következő évben egy egész földet képes megfertőzni.

Tehát a fosztáskor elkövetett meg gondolatlan heccelődésünk olyan kárt okozott szinte észrevétlenül a gazdának, melynek utána számítva, megköszönné a további segítségünket. Hogyne, hiszen azzal a mázolgatással segítettük elő legjobban a spórák terjedését.

Ajánlatos tehát, ha a fosztás, illetve már a törés alkalmával óvatosan külön kosárba vagy zsákba összegyűjtjük az üszkös kukorica részeket, úgy, hogy a holtyagok fel ne repedjenek és azokat egy csomóba összegyűjtve elégetjük. A vetés előtt pedig igen tanácsos a gazdáink előtt is ismeretes csóvázás, vagyis a vetőmagnak $\frac{1}{2}\%$ rézgálic (kékkő) oldatba való beáztatása. Ha mindamellett kapáláskor meglátjuk a daganatokat a kukoricán, akkor az ilyen szálakat ki kell húzni és elégetni. Ez a legnagyobb vigyázat mellett is megtörténik, mert ha mas kukorica földbe nem pácolt (csóvázott) magvat vetettek, akkor a könnyű spórákat a szél igen könnyen áthozhatja a mi földünkre. Az egyöntetű munkásság, amit a gazdák-nak itt is szemelőtt kell tartaniok, sokat tehet.

Egy másik védekezési mód pedig az, hogy frissen trágyázott földbe kukoricát ne vessünk, mert a kukorica-szárral tartott állatokban is megtartja a spóra csirázó képességét s így a trágya minden esetben tartalmazza az üszögnek a spóráit.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

„Az a bizonyos sajtó”, — írja Ön — melyre a marosvásárhelyi esküdtszék oly világosan és félremagyarázhatatlan bizonyossággal ástította a darabontság szégyeletes bélyegét, legkevesebbé sem illetékes, mert arra nem is képes, hogy elfogulatlan bírálatokat mondjon egy olyan tisztelekre méltó önzetlenséggel, változatlan hűséggel a függetlenségi eszmékért küzdő újság felett, mint a milyen a „Székely-Udvarhely”.

A magunk részéről is ezt a nézetet valljuk s épen ezért nem tartjuk méltónak kedves laptársunk epe-ömlengéseivel foglalkozni. Ugy a durva, bárdolatlan modor, mint az alantas, önző érdekekből fakadt tartalom, elárulják írójának teljes mívtát. Ők csinálják a botrányt és ők kiáltják torkukszakadtából a „fogják meg”-et. Szíves érdeklődését köszönjük.

Ne törje a fejét azon hogy mit vegyen karácsoni és újévi ajándéknak! E helyett látogassa meg Betegh Pál könyv-, zenemű-, papír-, író- és rajzszerekkereskedését Kossuth-utca 31. sz. alatt. Itt csakis hasznos, maradandó emléktárgyakat talál. Gyönyörű disztitű emlé-könyvek, fénykép- és levelező-lap albumok, csontkötésű imakönyvek, 101 magyar népdal énekhangra és zongorára, jegyzék-könyvek (noteszek), kitűnő hegedű és felszerelések, dúsz választéku tapéta- és kreppapirosok, ténna tartók, festékek dobozokban és külön is, levélpapírok a legdivatosabb színekben, névjegyek elegáns dobozokban és több itt fel nem sorolt tárgyak kaphatók.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagy kereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Amortizációs

tisztviselői kölcsön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”.

KOLOZSVAR

Ferenc József-ut 7. a szám.

Válaszbélyeg csatolandó.

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrásy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással mutatványszámot szívesen küld bárkora.

1848 eredeti francia angol, és amerikai toalett-modell közül a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

TALÁLÓS o o o o o o KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány

APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle bútort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálást** és **kereslet** nagyarányú forgalmát. **Azért ne tessék habozni** s a mikor csak a legesekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben.

Apró a hirdetés,

apró a költség!

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Új versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fél iv; ára füzve 2 K, magyar stílus diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda 1906.

Bosszú. Osztályok hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni regé. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondái és történelmi hősenek. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Kis emberek. Elbeszélések. Valtér Ernő kiadása. Budapest. 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

DISZMUNKÁK

őzv. Mihálovits Béláné

főgimn. tanárné bár-
... minemü ...

himzéseket,

így: monogramokat és arany himzést, tűfestést, templomi oltárterítőket stb. elvállal és a legkényesebb ízlésnek is megfelelően elkészíti. Naponta rendes elméleti és gyakorlati ének, zongora tanítást tart, a melyekre a tanulók FIUK vagy LEÁ-... NYOK bármikor ...

SZÉKELYUDVARHELYT
PETŐFI-UTCA 31. SZ. ALATTI
LAKÁSÁN JELENTKEZHETNEK

Városi lakóházak

tervezését, költségvetéseket, modern lakóházak szolid felépítését;
CSALÁDI SÍRBOLTOKAT

(kripták) a legjobb és legszebb kivitelben, minden elfogadható áráért pontosan feépít

TÓTH JÓZSEF

képesített kömvésmester Székelyudvarhelyt, Bathen-utca 41. sz. alatt. Az igen tisztelt építető közönség szíves pártfogását kéri.

Megbízható jó munka!

Egy Puch motor

kerékpár oldalkocsival kitűnő állapotban feláron eladó. Bővebbet e lap kiadóhivatalában.

Vendégfogadó!

A jó hírű Koronkay-féle Hungária vendégfogadóban Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 22. sz. alatt kitűnő étkezés, borok, kőbányai sör és tiszta szobák állanak mindenki rendelkezésére. Vidéki papok, tanítók és jegyzők találkozó helye. Kocsiszín és istálló díjtalanul. Jó bánásmód és pontos kiszolgálásért szavatol: **Barkóczy Albert**, vendéglős.

Bélyegzők

megrendelésre mindenféle kivitelben bárkora a legpontosabban, gyári ár mellett szállítanak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

KÜHÖGES

rekedtség, hurut és nyálkás-ság, görcs és hőkhurut ellen ne vegyenek semmi egyebet, mint csakis a ...

KAISER-féle

mell-karamellákat

a „három fenyővel”

5900

közjegyzőileg hitel-sített bizonyítvány orvosok és magánorvosoktól a biztos eredményt igazolják. Csomagban 20 és 40 f-ért. Dobozban kapható 60 f-ért. Kapható gyógyszerárak és drogériákban, valamint **Zsetkey János** gyógyszerésznél Hemoroid-szt.-márton közönségben

Köhöges, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a

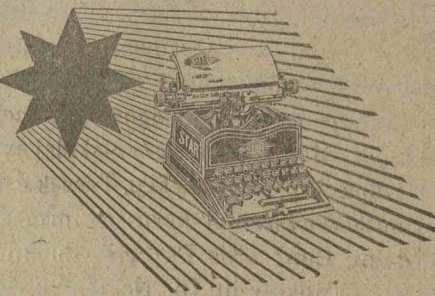
RETHY-FÉLE PEMETEFÜ

Cukorkánál.

Vásárlásánál azonban vigyázzunk és határozottan Rethy-felét kérjük, mivel sok haszontalan utánzata van.

Egy doboz 60 fillér.

Csak Rethy-felét fogadjunk el.

Legszebben ír a

STAR-írógép

Ára legolcsóbb, mert csak

450 K-ba kerül

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője.

BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is Kérjen prospektust.